

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉS

A VAS MEGYEI BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2006. MÁJUS 24-25.

A látogatás¹ során az intézet vezetése, elsősorban a parancsnok-helyettes és munkatársai a lehető legnagyobb mértékben igyekeztek segíteni a megfigyelők munkáját. (A parancsnok a látogatás idején gyógykezelésből kifolyólag nem tartózkodott az intézetben.) A látogatásról minden fogvatartottat értesítettek (akik az összlétszámhoz viszonyítva nagy számban jelentkeztek előre személyes találkozóra), előre megadott, alapinformációkra vonatkozó kérdéseink megválaszolása céljából külön – rendkívül részletes és pontos - kiadványt készítették, és minden egyéb kért információt és dokumentumot megadtak.

Tekintettel arra, hogy a megkérdezett, illetve egyéni beszélgetésre jelentkező fogvatartottak elsősorban általános, az egész intézetre, annak működésére, vagy a fogvatartottak nagyobb csoportjára vonatkozó panaszokat, kéréseket közöltek, a jelentéseink szokásos szerkezetétől eltérően ehelyütt mellőzzük az egyéni panaszokra vonatkozó részt, és a fogvatartottak által felvetett panaszokat az egyes témaköröknél név nélkül jelezzük – már csak azért is, mivel a fogvatartottak nagyrészt nem járultak hozzá a nevük nyilvánosságára hozatalához.

A látogatáson részt vett dr. Demcsák Pál, dr. Győző Gábor és dr. Jónás Nándor megfigyelő, valamint dr. Méhes Mária orvos.

Alapvető adatok, információk

Az intézet épületét 1889-ben építették, eredetileg is börtön céljára. A létesítményben az elmúlt több mint egy évszázad során tíz nagyobb rekonstrukciót végeztek: 1910. egyedi széntüzelésű zárkakályhák kiváltása gőz-központi fűtésre, 1946. villany bevezetése a zárkákba, 1959-61. hidegvíz bevezetése és WC beépítése a zárkákba, 1960. körletek és zárkák melegpadlóval történő burkolása, 1962. központi fűtés kiépítése 3 kazánal, 1972. zárkavisszajelző rendszer és elektromos nyitású ajtók beépítése, 1988. új konyhablokk létesítése, 1997. automata melegvíz-kazánok telepítése, 2000. bástyafal felújítása, 2003. teherbejárati kapu bővítése és a szennyvízcsatorna-rendszer átépítése, titkos irattár kialakítása. A fizikai körülményekkel kapcsolatos problémák jó része az épület korából (és az így rendelkezésre álló lehetőségekből) fakad, ám a vezetőség tájékoztatása szerint folyamatban van egy új objektum építése.

Az intézet egyetlen objektumból áll, amelynek három szintjén helyezkednek el az előzetesen letartóztatottak illetve elítéltek körletei.

Létszám adatok

Az intézet teljes befogadó képessége **120** fő, az intézetben fogvatartottak tényleges száma a látogatás napján **176** fő volt, ez **146 %**-os telítettséget jelent. A parancsnok elmondása szerint az átlagos telítettség az elmúlt egy évben **123 %** volt.

¹ A Magyar Helsinki Bizottság 2006. évi börtönmegfigyelő programja az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával valósult meg.

1. A személyzet adatai

A **személyzet létszáma** a következő szerint alakul. Összesen 98 fő alkalmazott illetve megbízási jogviszony keretében működő személy dolgozik az intézetben, ez **1:3 (személyzet/fogvatartott) arányt** jelent.

A meglévő személyzet létszáma kategóriánként:

vezetőség: 9 fő

adminisztratív: 14 fő

órszolgálat: 53 fő

ápoló: 2 fő

egyéb: 22 fő

Az intézet 2 **orvosa** és egy **fogorvosa** megbízási alapon dolgoznak, ezért az „egyéb” kategóriában kerülnek feltüntetésre, az előbbiek heti három, az utóbbi heti egy alkalommal tart rendelést. Az **ápolók** heti rendes munkarendben dolgoznak, azaz éjszaka és hétvégén nem adnak ügyeletet.

2. A fogvatartottak adatai

Végrehajtási fokozat szerint

Fegyház: 3 fő (megőrzéses)

Börtön: 61 fő

Fogház: 11 fő

(mind férfiak)

Biztonsági fokozat szerint

I.: 9

II.: 52

III.: 99

IV.: 1

Specifikus csoportok szerint

(Prevenációs részleg, gyógyító-nevelő és átmeneti csoport az intézetben nem működik.)

Külföldi: 17 fő, ebből 15 férfi és 2 nő, román, szlovák, moldáv, szerb, lengyel és olasz állampolgárságúak.

Férfi: 173

Nő: 3

Enyhébb végrehajtási szabályok alatt állók: 8 fő

Előzetes letartóztatásban van: 89 fő, ebből 3 nő

Elzárás alatt: 4 fő

Fiatalkorú: 3 fő (előzetes letartóztatásban)

Rendkívüli esetek

A tavalyi évben egy fogvatartott halálozott el tüdőembólia következtében.

A fogvatartottak két esetben követtek el egymással szemben bűncselekményt (négy fő fogvatartott volt érintett az ügyekben). A személyzet és a fogvatartottak viszonylatában az utóbbi években nem volt büntetőeljárás folyamatban.

Kényszerítő eszközök

2005-ben 6 esetben került sor kényszerítő eszköz alkalmazására. 3 esetben alkalmaztak testi kényszert és bilincset, két alkalommal bilincset és egyszer testi kényszert. Az alkalmazás okai: utasítás megtagadása/felügyelet elleni támadás elhárítása (2x), felügyelőt ellökte, fogvatartott elleni támadás

megakadályozása, aktív ellenszegülés megtörése, felügyelő „tárggyal” való megdobása. 2006-ban eddig nem került sor kényszerítő eszköz alkalmazására.

Fizikai körülmények

1. Zsúfoltság

Az intézet vezetősége által megadott zárkaadatok szerint **6** zárkában **tudják biztosítani** a jogszabályban előírt mértékű mozgásteret (3 m², nőknek 3.5 m², előzetes letartóztatottak 4 m²), míg **47 zárkában nem**. Sok zárkában **a szabad mozgástér** nem éri el 2 m²-t, **a legzsúfoltabb zárkában ez a szám 0,9 m²**.

2. Körletek, zárkák

Az intézet épületében három szint található, az első két szinten kerülnek elhelyezésre az előzetes letartóztatottak, míg a harmadik szinten az elítéltek.

Jellemzően két típusú zárka található az intézet körletein: 4 személyes „kis zárka”, és 8 személyes nagyzárka. A zárkák túlnyomó része (a fenti adatokból kifolyólag) rendkívül túlszűkelt. Fogvatartottak jelezték (és a megfigyelők ezt meg tudják erősíteni), hogy a 3 személyes zárkák olyan kis méretűek, hogy az egyébként is csak függönnyel elválasztott, nem elkülönített WC-k függönyeit nem tudják behúzni, ugyanis ebben az esetben nem férnének el az ülőkén.

Kettő fegyelmi zárka, és egy az ön- vagy közveszélyes fogvatartottak elkülönítésére szolgáló („dühöngő”) zárka található a körleten, az utóbbi rendszeres megfigyelése csak a kémlelőnyíláson keresztül megoldott. A „dühöngő” zárkában füstérzékelő és sprinkler-rendszer található.

Az EVSZ-es körlet az épület III. szintjén található, teljesen leválasztva a többi körlettől. A körlet egy lakóhelyiségből, egy hűtőgéppel is felszerelt konyhából, és egy fürdőszobából áll. Itt engedélyezett növények elhelyezése (más körleteken ez tilos, még a jogerősen elítélteknek is).

Panasz: A fogvatartott kifogásolta, hogy a parancsnok megtiltotta növények tartását a zárkákban. Tudomásunk szerint ez a legtöbb intézetben megengedett, és hozzájárulhat az emberi körülmények kialakításához.

3. Szellőzés, hőmérséklet, fényviszonyok

A zárkák szellőzése – leszámítva természetesen azt, hogy a WC-k nem elválasztottak és nincs önálló szellőzésük - általánosságban megfelelőnek tűnik, kivéve a fegyelmi zárkákat, ahol az ablak nyitását-csukását a fogvatartott nem szabályozhatja.

A hőmérséklet elfogadható volt, bár egyes fogvatartottak elmondták, hogy meleg nyári időben a bitumenes padló rendkívül felmelegszik.

Minden ablak kilátás-gátlóval ellátott, amely a bejutó természetes fény mennyiségét korlátozza, ám a mesterséges világítást általában kielégítőnek találják a fogvatartottak. A fegyelmi zárkákban a természetes fény mértéke a megfigyelők meglátása szerint nagyon kevés.

4. WC-k

Az EVSZ-körletet kivéve (ahol külön fürdőszoba, benne külön WC-vel, piszoárral és tusolóval található) egyik zárkában sincs elkülönített és külön szellőzésű WC. A WC-k mindössze egy függönnyel választhatóak el. Ez a megoldás teljességgel elfogadhatatlan, ám nyilvánvalóan az épület fizikai adottságaiból következik.

Panasz: A 92. sz. zárkában elhelyezett egyik fogvatartott panaszolta, hogy a zárkában a WC-csésze meg van süllyedve, ezért a szennyvíz-csatornából a szag gyakran feljön (nem tud a víz rendesen lefolyni). Ugyanígy felújításra szorulna a mosdótál.

5. Ágyneműk, törölközők

Az ágyneműket és a törölközőket 14 naponta cserélik, azok tisztaságára nem érkezett panasz, és a megfigyelők is megfelelő állapotúnak találták azokat.

6. Ruházat

Panasz: Nagyon sok elítélt fogvatartott jelezte, hogy a zárkán kívüli tartózkodás során (ideértve a szabad levegőn tartózkodást is) kötelező viselni a kabátot és sapkát, függetlenül az időjárástól, a hőmérséklettől, ennek megszegése fegyelmi vétségnek minősül.

Mint a megfigyelők azt megtudták, a formaruha viselésének ezt a módját a parancsnok rendelte el, annak ellenére, hogy mind a házirend, mind a hatályos jogszabályok *évszaknak megfelelő* formaruha viselését írják elő, és a megfigyelőknek sem sikerült racionális okot feltárniuk ezen intézkedés hátterében.

Panasz: Megint csak számos fogvatartott említette azt, hogy a zárkákban nem engedélyezett semmilyen szárítóalkalmatosság (fregoli, szárítókötél, stb.) használata, illetve hogy csak éjszaka (zárástól nyitásig) lehet egyáltalán bármilyen módon ruhát szárítani (fürdés után a vizes törölközőket is szabályosan összehajtva kell az ágyakra helyezni).

Ez egyrészt azt eredményezi, hogy a fogvatartottak csak este moshatnak (amikor már nem mindig áll rendelkezésre melegvíz), másrészt ha éjszaka nem tudnak megszáradni a ruhák (például hűvösebb időben), akkor kénytelenek nedvesen viselni azokat.

A megfigyelők véleménye szerint a szárítóeszközök valamely formáját, illetve a napközbeni szárítás lehetőségét engedélyezni kell.

7. Az intézeten és körleten belüli mozgás keretei, a zárkák nyitva tartásának rendje

Az előzetesen letartóztatottak csak a napi egy óra szabad levegőn tartózkodást tölthetik a zárkán kívül, illetve a konditerem és a könyvtár használata esetén hagyhatják el a zárkát.

Az elítéltek a saját (3. szinten található) körletükön belül szabadon mozoghatnak. Ugyancsak visszatérő probléma, hogy a fogház és börtön fokozatra ítélt ugyanazon körleten tartózkodnak, így gyakorlatilag ugyanazon végrehajtási szabályok vonatkoznak rájuk, és elenyésznek a fogház fokozatúak számára a jogszabályokban biztosított többlet-jogosítványok.

Fegyház fokozatú körlet nem található az intézetben, a 3 fő fegyház fokozatú elítélt megőrzésen tartózkodott ott, és az elítéltek körletén kerültek elhelyezésre.

Az elítélt-körlet zárkáinak ajtaját nyitástól (6 óra) zárásig (17 óra) nyitva tartják, a fegyház fokozatúak kivételével. Délelőtt 11 óra és délután 1 óra között szintén zárva tartják a zárkákat (ezt belső terminológiával „csendespihenőnek” nevezik), erre a vezetőség tájékoztatása szerint azért van szükség, mert ekkor kerül sor a felügyelet váltására, illetve a napközbeni létszámmellenőrzésre.

8. Szabad levegőn tartózkodás

A vezetőség tájékoztatása szerint minden fogvatartott részére biztosítják a jogszabályban előírt napi egy óra szabad levegőn tartózkodást.

Panasz: Dolgozó elítéltek jelezték, hogy rendszeres gyakorlat az, hogy a délutános műszakban dolgozóknak nincs lehetőségük a napi szabad levegőn tartózkodásra.

A szabad levegőn tartózkodást a férfiak az egyetlen sétaudvaron töltik el. (A nők számára az intézet udvarának egy elkülönített része van kijelölve, ahol a férfi fogvatartottak nem észlelhetik őket.)

A sétaudvaron található kosárlabda-palánk. Azonban az udvar két szélén fűsáv található, míg a közöttük elhelyezkedő rész beton, amely eleve balesetveszélyessé tesz bármilyen sporttevékenységet.
Panasz: Több fogvatartott kifogásolta, hogy a szabad levegőn tartózkodás során nincs lehetőségük használni a kosárlabda-palánkot.

Több fogvatartott jelezte, és ezt a vezetőség is megerősítette, hogy a szabad levegőn tartózkodás általában (főként az előzetes letartóztatottak esetében) az udvaron való folyamatos körbe sétálást jelenti. Ez a megfigyelők álláspontja szerint nem elfogadható, még arra hivatkozással sem, hogy az előzetes letartóztatottak esetében ilyenkor is be kell tartani az elkülönítési szabályokat. A szabad levegőn tartózkodás során Bvtvr. 36. § (1) bek. m) pontja szerint a fogvatartottnak joga van az intézet sportolási lehetőségeinek igénybevételére, továbbá biztosítani szükséges, hogy a fogvatartottakat ne ériék semmilyen szempontból sem indokolható korlátozások, amennyiben pedig a sportolási lehetőség adott (és kihasználásának gyakorlatilag nincsen pénzügyi vonzata), akkor az álljon a fogvatartottak rendelkezésére.

Szintén több helyről hangzott el panaszként, hogy a szabad levegőn tartózkodás időtartama valójában csak kb. 40 perc, mert az egy órába beleszámít a sorakoztatás, illetve a fel-levonultatás is.

Panasz: A női fogvatartottak kifogásolták, hogy a részükre biztosított szabad levegőn tartózkodásra túlságosan korán reggel kerül sor.

9. Befogadáskori tájékoztatás

A vezetőség tájékoztatása szerint a fogvatartottak befogadáskor írásbeli és szóbeli tájékoztatást kapnak a biztonsági, munka- és tűzvédelmi szabályokról. Magyar nyelvet nem beszélő külföldiek részére mindezekről szóban, tolmács segítségével adnak tájékoztatást. Házirend minden zárkában található, idegen nyelvű változat azonban nemigen áll rendelkezésre, mivel az intézet nem tudja fedezni a fordítások költségeit.

10. Házirend

Az eddig megfigyelt intézetekhez képest részletes és szigorú szabályozottság figyelhető meg az intézet hatályos házirendjében. Ilyen szigorú szabályozás például a más intézeteknél nem tapasztalt szekrényrend, amely – rajzos útmutatóval ellátva – igazítja el a fogvatartottat, hogy milyen módon kell felszerelését, ruháját és élelmiszerét tárolni a szekrényében, illetve az ágyrend, amely szerint pl. a törölközőt háromszög alakúra hajtogatva kell a mellékelt fényképnek megfelelő módon elhelyezni az ágyon. Az elmondásokból úgy tűnik, hogy a fogvatartottak nagy része „túlszabályozásként” éli meg ezt a részletes és már-már katonai jelleget öltő előírás-rendszert.

11. Fürdés

Minden körlet-szinten található egy-egy fürdőhelyiség (az EVSZ-körleten külön fürdőszoba). A fürdők csempézete és padlózata megfelelő állapotú, a mennyezet festése viszont lepattogzott, a vezetőség elmondása szerint ez a rendszeres festés ellenére visszatérő probléma, valószínűleg a nagy páratartalom és a rossz szellőzés miatt.

Fürdésre a nem dolgozók és előzetes letartóztatottak számára heti három alkalommal (hétfőn, szerdán és pénteken, azaz hétfőn egyszer sem), a dolgozók számára naponta van lehetőség. A zuhanyzóban a melegvíz mennyisége csak kívülről állítható, azonban a melegvíz hőfokával és mennyiségével kapcsolatban nem hallottunk panaszt. (Egy fogvatartott megjegyezte, hogy a fürdés nem mindig az összes tusoló-állás teljes kihasználásával történik, ami vízpazarláshoz vezet.)

Kérés: Egyes előzetesen letartóztatott fogvatartottak részéről igény merült fel arra, hogy bírósági tárgyalás előtt kaphassanak fürdési lehetőséget.

A zárkákban nincs melegvíz-ellátás, a fogvatartottak szükség szerint igényelhetnek vizet a felügyelettől. Egyes fogvatartottak szerint ez főleg az esti órákban jelent problémát, amikor kevesebb felügyelő van szolgálatban, ilyenkor a melegvízhez jutás nem teljesen zökkenőmentes.

Egy fogvatartott elmondta, hogy reggel csak a nyitás után fél-háromnegyed órával, a létszámmellenőrzés után jutnak melegvízhez, viszont egyes felügyelők elvárják, hogy addigra megborotválkozzanak, ami azt jelenti, hogy kénytelenek hideg vízben borotválkozni. A megfigyelők álláspontja szerint ez a gyakorlat nem elfogadható.

Étkezés és orvosi ellátás

1. Étkezés

Az étkeztetés a személyzet és a fogvatartottak számára is ugyanabban az étkező-helyiségben történik, és ugyanazt az ételt fogyasztják.

Az előírt napi normát az intézet biztosítja, ahogy igény szerint a diétás és vallásos étrendet is. (A vezetőség tájékoztatása szerint eddig csak muzulmán étrend iránt volt igény.)

Az étel minőségére és mennyiségére komoly panasz nem érkezett, a fogvatartottak általában az egyoldalúságot, a zöldség és gyümölcs hiányát, illetve a gyakori hideg vacsorát kifogásolták (az étlap tanúsága szerint csak heti két napon kapnak meleg ételt vacsorára).

2. Orvosi ellátás

Az intézetben két rendőrorvos működik, megbízásos jogviszonyban, hetente három alkalommal tartanak rendelést, esetenként soron kívül is végeznek vizsgálatot. Sürgős esetben külső (civil) ügyeletes orvos 15 percen belül riasztható. A rendeléseken előzetes kérelmi lapon való bejelentkezés alapján lehet részt venni, az orvosok panasz hiányában nem ellenőrzik a fogvatartottak egészségügyi állapotát.

Az ugyancsak megbízásos fogorvos heti egy alkalommal tart rendelést, de – fogorvosi rendelő hiányában – csak vizsgálatot végez, a kezeléseket külső egészségügyi intézményben végzik.

Az állományba tartozó ápolók rendes napi 8 órás munkarend szerint, hétköznap látnak el szolgálatot.

A város megyeszékhely mivolta miatt jól ellátott szakellátást nyújtó intézményekkel, ezért az egészségügyi szakellátást ilyen külső intézmények útján mindig biztosítani tudják.

A fogvatartottak általában nem tarthatnak maguknál gyógyszert, csak külön engedéllyel, ha a gyógyszer nem veszélyes. Egyébként a saját speciális gyógyszereket is az ápolók adagolják ki, ahogy az inzulin beadásához szükséges eszközök is a felügyeletnél vannak. A biztonsági tisztánél „sürgősségi”, vény nélkül kapható gyógyszerek vannak, amelyek kiadásáról nyilvántartást vezetnek.

Panasz: Sok fogvatartott fogalmazta meg, hogy a sürgősségi gyógyszerekhez nem elég gyorsan jutnak hozzá, sokszor előfordul, hogy a reggel kért gyógyszer csak este érkezik meg, illetve hogy az érkezés gyorsasága az éppen szolgálatot teljesítő felügyelő „jóindulatától” függ.

Panasz: Többen kifogásolták a fogorvos által nyújtott ellátást. Egy fogvatartott szerint rendszeres gyakorlat, hogy kézmosás és kesztyű nélkül végez kezelést, még egy laikus számára is nyilvánvalóan szakmaiatlan módszerekkel (pl. kézzel helyezi fel a fogtömést).

A vezetőség tájékoztatása szerint a problémáról tudomással bírnak, és folyamatban van a fogorvos leváltása.

Fodrászi szolgáltatást fogvatartott útján biztosítanak, egy külön erre a célra kialakított helyiségben.

(Részletes orvosi jelentés az összeállítás végén található.)

Munkavégzés

Fő munkavégzési lehetőséget a konyha, illetve a sopronkőhidai intézet kihelyezett részlegeként működő, szabászat-varroda jelent, illetve működik karbantartó munkákat végző részleg is. (Korábban volt tűzoltó-tömlő készítés is, azonban ez már megszűnt.)

Külső munkahelyen elsősorban az EVSZ alatti fogvatartottak végezhetnek munkát, ez a közeli Vépen illetve a Határórség helyi parancsnokságán jelent parkrendezési-karbantartási és takarítási munkákat, illetve néhány fogvatartott az intézet új objektumának építkezésén is dolgozik.

Az előzetes letartóztatásban lévők munkavégzése elvileg nem kizárt, ám gyakorlatilag nem dolgozhatnak, nagyrészt a munkahelyek kis száma miatt.

A bérezés a jogszabályi minimummal egyenlő, a varrodában az ott alkalmazott teljesítménybér-időbér kombináció, illetve az állásidő miatt előfordul, hogy a fogva tartott nettó fizetése ennél lényegesen alacsonyabb, bár az összeg alacsony voltában egyéb tényezők (betanulási időszak, stb.) is közrejátszhatnak.

Panasz: Egy varrodában dolgozó fogvatartott kifogásolta, hogy egyrészt a fizetése mindösszesen a 9.000,-Ft-ot sem érte el az elmúlt hónapban (bár a munkabér-jegyzék alapján nem lehetett pontosan megállapítani, hogy az időszak egy részében betanuló volt-e, illetve sok volt az állásidő is). Kifogásolta továbbá, hogy az ugyanazon műszakban dolgozók, és ugyanolyan munkát végzők állásideje nem egyezik meg, meglátása szerint az állásidők nyilvántartása nem a valóságnak megfelelően történik. A megfigyelők ezt az állítást sem megerősíteni, sem megcáfolni nem tudják, és megjegyzendő, hogy az állásidő a munka jellegéből adódóan egy műszakon belül is eltérhet.

A munkaügyi ellenőrzést a biztonsági osztályvezető, a fogvatartási ügyek osztályvezetője és a gazdasági osztályvezető végzik havi rendszerességgel, dokumentáltan.

Fenyítések, jutalmazás, kérelmek

2005-ben 22 esetben 16 főnél került sor magánelzárás fenyítés kiszabására. A vezetőség tájékoztatása szerint azonban a fenyítések tartama általában nem éri el jogszabályi maximumot. A magánelzárás végrehajtása előtti orvosi vizsgálatot, és a napi egy óra szabad levegőn tartózkodást biztosítják. Fiatalkorúval szemben ilyen fenyítést 2005-ben nem alkalmaztak.

A jutalmak közül a rövid tartamú eltávozás és kimaradás aránya körülbelül 0,2 %.

Kapcsolat a külvilággal, védővel

1. Látogatás

A jogerősen elítéltek és előzetesen letartóztatottak számára havi két alkalommal, szabálysértési elzárásra ítélték számára havi egy alkalommal 1-1 óra időtartamban van lehetőség látogató fogadására. Az elítéltek esetében a látogatás ideje jutalomból legfeljebb egy órával meghosszabbítható, illetve kérelem esetén a látogatást bonyolító nevelő saját hatáskörben engedélyezheti a hosszabbítást.

Az elítéltek esetében a látogatásra asztal mellett, előzetesen letartóztatottak esetében zárt fülkében kerül sor, számukra az asztal melletti látogatásra csak kivételes esetben, parancsnoki engedéllyel kerülhet sor.

Panasz: Szinte minden meghallgatott előzetes letartóztatott kifogásolta a zárt fülkében lebonyolított beszélőt, továbbá panasztáltak, hogy a két rendelkezésre álló fülke közül az egyik telefonkészüléke gyakran elromlik, és csak nehezen vagy egyáltalán nem használható.

A megfigyelők határozott álláspontja, hogy mivel a hatályos jogszabályok alapján nem kötelező zárt fülke igénybevétele az előzetes letartóztatottak esetében (ebben a tekintetben az általános szabályok vonatkoznak rájuk, azaz a zárt fülkében való beszélőre – ahogy az elítéltek esetében is – csak biztonsági okból kerülhet sor, nem pedig általános gyakorlatként), számukra is biztosítani kell az asztali beszélő és a minimális emberi kontaktus lehetőségét az engedélyezett kapcsolattartóikkal.

Egy fogvatartott elmondta, hogy a látogatási idő beosztása nem a szokásos, előre rögzített napra és időpontra szóló látogatási lap megküldésével történik, hanem látogatói fogadóóra van hétköznapokon, ahova előzetes bejelentkezés nélkül, az aznapi érkezési sorrendben osztják be a látogatókat. Ez esetenként azt eredményezi, hogy a messzebb lakó látogatók már olyan időpontban érnek az intézetbe, amikor már az aznapi látogatói létszám „betelt”, így feleslegesen utaztak akár több száz kilométert. A vezetőség megerősítette, hogy valóban ilyen módszerrel történik a látogatás szervezése, de nem tudnak arról, hogy emiatt bárkit is hátrány ért volna.

A látogatások alkalmával élelmiszer bevitelére nincs lehetőség, ugyanis helyben nem lehet élelmiszert vásárolni (és a hatályos jogszabályok szerint csak ilyen vihetne fel a fogvatartott a körletre a látogatást követően).

A megfigyelők javasolják, hogy – különösen a kiétkezés ritkaságára tekintettel, azt (is) kiegészítendő – fontolja meg az intézet vezetése, hogy valamiképpen álljon a látogatók rendelkezésére helyi büfé/bolt.

2. Csomagküldés-fogadás

A jogerősen elítéltek havi kettő általános csomagot kaphatnak (a jogszabály szerinti 5 kg-os súlyhatár mellett, amely tekintetében az intézet 20%-os eltérést még tolerál), egy tisztasági csomagot (súlyhatár nélkül), és igény szerint papír/írószer-csomagot.

Az előzetes letartóztatottak élelmiszer-csomag fogadásának gyakorisága ugyancsak havi kettő, tisztasági és papír/írószer-csomagot igény szerint fogadhatnak.

Panasz: Megint csak több fogvatartott tartotta problémának azt, hogy a havi „rendes” csomagokat nem lehet a látogatások alkalmával beadni (és ezzel a látogató megtakaríthatná a postaköltséget), illetve, hogy nem lehet kiadni sem csomagot a látogatók részére (például a téli ruházatot). A megfigyelők véleménye szerint a hatályos jogszabályok nem rendelkeznek a csomagküldés módját illetően, azaz nincs előírva az, hogy csomagot kizárólag postai úton lehet beküldeni a fogvatartott számára.

Panasz: Szintén többen említették, hogy az élelmiszer-csomagban nem lehet beküldeni gyümölcsöt és csokoládét sem.

Az IM-rendelet 92. § (2) bekezdés, illetve az 1. sz. melléklet 3. pontjának első sora együttes értelmezésével megállapítható, hogy a fogvatartott minden olyan élelmiszert fogadhat csomagban, amelyet az intézetben vásárolhat. Ebből következően mind a gyümölcs, mind a csokoládé tilalma – tekintettel arra, hogy mindkét élelmiszer megvásárolható a kiétkezések alkalmával – jogszerűtlen.

Panasz: Egy-egy fogvatartott jelezte, hogy szeretné, ha engedélyeznék fűszereket, illetve tészta vagy/és rizs fogadását. Az előbbi fogvatartott ellentmondást látott abban, hogy bár a kávé engedélyezett (ezt kifejezetten nevesíti is a jogszabály), más por alakú ételkészítmény pedig – biztonsági okokra hivatkozással – nem. Utóbbi fogvatartott azzal (is) magyarázta kérését, hogy a merülőforralóval lehetőség lenne főzni, így ki tudná egészíteni étrendjét.

3. Telefonálás

A jogerős elítéltek szintjén kettő, az előzetesen letartóztatottak szintjein (I. és II. szint) egy-egy, BV-Fon által üzemeltetett telefon-készülék található.

Panasz: Az elítéltek jelezték, hogy a két készülék közül az egyik rendszeresen elromlik, jelenleg is rossz. Az előzetes letartóztatottak is kifogásolták a készülékek számát, az egy szintre jutó készülék eleve megnehezíti, hogy a fogvatartottak az engedélyezett kapcsolattartóikkal és védőikkel a szükséges és engedélyezett mennyiségben érintkezzenek.

A házirend és a vezetőség tájékoztatása szerint elítéltek számára napi 10 perc engedélyezett a hozzátartozókkal való telefonálásra, az előzetes letartóztatottak heti 2 x 10 perc időtartamban telefonálhatnak.

Panasz: Több előzetes letartóztatott mondta el, hogy a heti 2 x 10 perc telefonálás a gyakorlatban nem érvényesül, gyakran akár két hét is eltelik két telefonálás között (bár a házirendben biztosított gyakoriságot is kevésnek találják), és a felhasználható idő sem mindig éri el a 10 percet. Emellett többek szerint a telefonálási lehetőség biztosítása nélkülözi a rendszerességet és a kiszámíthatóságot, és sokszor a szolgálatot teljesítő felügyelő jóindulatán múlik, hogy biztosítja-e vagy sem. (Egy fogvatartott említette a zalaegerszegi bv-intézetben állítólag alkalmazott módszert, miszerint ha a fogvatartott telefonálni kíván, kiléphet a zárkából, és kérheti a folyosó végén tartózkodó felügyelőt, hogy engedélyezze a telefonálást. Amennyiben éppen van szabad készülék, a fogvatartott elhagyhatja a zárkát, amennyiben nincs, a felügyelő tájékoztatja a nagyjából szükséges várakozási időről, és a fogvatartott visszatér a zárkába.)

Szintén sokan panaszolták a BV-Fon rendszer magas díjszabását, figyelemmel arra is, hogy a kedvezményes időszak 18 óra után kezdődik, amikor viszont a házirend szerint már nem engedélyezett a telefon használata. Ez azt eredményezi, hogy a mobilhívás tarifája gyakorlatilag állandóan 110,- Ft/perc. A megfigyelők tudatában vannak abban, hogy a BV-Fon díjszabása egységes, az összes intézetre kiterjedő, ezért véleményük szerint az Országos Parancsnokságnak lenne szükséges a társasággal kötött szerződést felülvizsgálnia, és adott esetben polgári jogi eszközökkel elérni azt, hogy ne állandó jelleggel érvényesíthesse a cég e magas tarifákat.

4. Védővel való kapcsolattartás

Külön ügyvédi látogató-helyiség áll rendelkezésre, amelyben plexivel elválasztott térben tud a fogvatartott és védője találkozni, iratátadás lehetséges. Ezt a helyiséget „fogadóóra” alapján vehetik igénybe a védők és ügyfelek, hétfőtől szerdáig 8-14.30-ig, pénteken 8-12 óráig.

A védővel való telefonos érintkezésre természetesen ugyanúgy a fentebb említett készülékek állnak rendelkezésre.

A védő látogatásának, illetve a vele való telefonos kapcsolattartás száma és időtartama nem korlátozott.

Panasz: L. D. román állampolgárságú férfi fogvatartott jelezte az egyik megfigyelőnek, hogy kirendelt védője nem tájékoztatja őt tárgyalásának időpontjáról, valamint nehezményezte, hogy védőjétől nem részesül megfelelő felvilágosításban. A megfigyelő a bv-látogatást követően felvette a kapcsolatot a kirendelt védővel, aki a fogvatartottal való ritka kapcsolattartását a tolmács túlzott elfoglaltságával magyarázta, egyidejűleg megígérte, hogy fogvatartottal mihamarabb kapcsolatba lép.

5. Pénzkezelés

Néhány fogvatartott említette panaszként, hogy a beküldött pénzösszegek csak lassan kerülnek jóváírásra az ún. „spájz-kártyán”. További problémaként merült fel, hogy a számlaegyenleg mozgását a fogvatartottak nem mindig tudják nyomon követni, ugyanis az egyenleg leolvasására a telefonkészülékeken keresztül van lehetőség, de az előzetes letartóztatottak esetében – mint azt fentebb jeleztük – erre előfordul, hogy csak kéthetente nyílik lehetőség.

6. Kiétkezés

Kiétkezésre kéthetente egyszer van lehetőség, a III. szinten található boltban, amelyet az intézettel szerződött vállalkozó üzemeltet.

Panasz: Sok fogvatartott nem találta elég gyakorinak a kiétkezésre biztosított lehetőséget.

Az egyes termékek árai – a teljesség igénye nélkül – a következőképpen alakulnak:

- ásványvíz: 100,- Ft
- Fanta (2l): 310,- Ft
- banán: 360,- Ft
- alma: 280,- Ft
- Nescafé (200g): 1.450,- Ft

- Karaván sajt (100g): 230,- Ft
- Tibi csokoládé (50 g): 100,- Ft
- margarin: 130,- Ft
- Gillette borotvahab: 999,- Ft

A vezetőség tájékoztatása szerint az árakat rendszeresen – havonta – ellenőrzik. Sok fogvatartott mondta azonban el, hogy az árakat magasnak találják, különös tekintettel arra, hogy a termékek nagy része egy nagy áruházlánc saját gyártású márkájából kerül ki, amely köztudottan alacsony árfekvésű, így a realizált profit valószínűleg igen magas. A megfigyelők az árakat általában az átlagos kiskereskedelmi árak megfelelőnek, vagy enyhén a fölött lévőknek találják (kivéve a gyümölcs- és zöldségárakat, melyek magasabbak).

Többen kifogásolták a bolt szegényes áruválasztékát. Emellett igazolást nyert, hogy egyes termékek – például a kóla – ki vannak tiltva a bolt választékából, bizonyos termékekre – így a tejre, ásványvízre – pedig mennyiségi korlátozás vonatkozik. A tiltás, illetve a korlátozás okára a megfigyelők újfent nem kaptak racionális magyarázatot. A korlátozásra adott válasz, miszerint el kell kerülni a felhalmozást, nem elfogadható indok, hiszen a kétheti gyakoriság mellett egy minimális szintű felhalmozás szükségszerű.

Néhányan a boltban kapható gyümölcs és zöldség minőségét (nem friss, ezért nem tartható el), illetve árát (túl magas) kifogásolták.

Egy előzetes letartóztatott arról számolt be, hogy mivel a kiétkezések alkalmával először az elítéltek kerülnek sorra, gyakran elfogy a választék, mire ők is feljutnak a boltba.

7. Pártfogókkal való kapcsolattartás

Az intézet együttműködési megállapodást kötött a Vas Megyei Igazságügyi Hivatallal, mely szerint a fogvatartottak már befogadásukkor tájékoztatást kapnak a Hivatal tevékenységéről, és nyilatkozhatnak a tekintetben, hogy igénylik-e a segítséget. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat munkatársai minden hónap első péntekjén tartanak egyéni meghallgatást, melyre kérelmi lap alapján lehet jelentkezni. A szabadulás előtt álló fogvatartottakról is rendszeresen tájékoztatják a Szolgálatot.

8. Külső kontroll

Az intézet házirendje tartalmazza néhány hivatalos és civil szervezet elérhetőségét. A bv-ügyész heti rendszerességgel tart ellenőrzést. Az intézet együttműködési megállapodásban áll a fegyveres rendvédelmi társszervekkel, az Egyházmegyei Caritas Alapítvány Hársfa-Rév Szenvedélybetegek Gondozási Központjával, a Roma Kisebbségi Önkormányzattal, a POTE Egészségügyi Főiskolai Karral és a helyi önkormányzattal. Egyéb szervekkel (pl. munkaügyi központ, stb.) is írásbeli és telefonos kapcsolatot ápolnak.

Külföldi fogvatartottak tekintetében itt is megmutatkozik az az általános jelenség, hogy bizonyos országok egyáltalán nem foglalkoznak az állampolgáraikkal. Ezen ismert országok állampolgárain kívül a többi fogvatartott rendszeres konzuli kapcsolattartásról számolt be.

Művelődés, szórakozás, oktatás, sport

Művelődés, szórakozás

1. Könyvtár

A könyvtár 3529 kötetel rendelkezik, selejtezés, felajánlások illetve vásárlás útján bővítik az állományt. Az alapvető jogszabályok (Bvtvr., 6/1996. IM. r.) 1999-ben hatályos változatban állnak rendelkezésre, Btk. nem található.

A könyvtár heti két nap (kedden és szerdán) vehető igénybe, előzetes jelentkezés alapján. A vezetőség tájékoztatása szerint a könyvtár használata az előzetes letartóztatottak számára is lehetséges, ám egy fogvatartott ennek az ellenkezőjét állította.

2. Klubhelyiség

A III. szinten klubhelyiség is rendelkezésre áll, benne pingpong-asztal, társasjátékok, darts, csocsó, társasjátékok. A vezetőség tájékoztatása szerint minden nap nyitva van, és előzetes jelentkezés illetve beosztás szerint lehet használni. Egy előzetes letartóztatott részéről hangzott el felvetésként, hogy biztosítani lehetne számukra a helyiség használatát hétköznap délelőtt, amikor az elítéltek amúgy is dolgoznak.

3. Egyéb szórakozás

Minden zárkában lehetséges az országos parancsnoki utasításnak megfelelő saját tv-készülék és rádió használata (az intézet saját költségvetéséből nem tud készüléket biztosítani). Heti három alkalommal videofilmet vetítenek belső, zártláncú hálózaton keresztül.

Egyes alkalmakkor vetélkedőket tartanak, többször fogadták már színjátszó-körök előadásait, koncerteket is tartottak már az intézetben.

4. Vallásgyakorlás

Az intézetet minden hétköznap látogatja római katolikus lelkész, vele kérelmi lap alapján van lehetőség egyénileg találkozni. Misét havonta, illetve a nagyobb egyházi ünnepek alkalmával tartanak.

Panasz: Ez egy fogvatartott elmondása szerint istentiszteletre nem viszik őket, csak nagyobb ünnepekkor van rá lehetőségük.

Sport

1. Edzőterem

Az edzőterem fizikai körülményei meglehetősen rosszak: rendkívül kicsi, ablak és szellőzés nélküli helyiség, csak mesterséges világítással. A körülményekből kifolyólag egyszerre legfeljebb csak három fogvatartott használhatja, a gyakorlatban ez két fogvatartottat jelent. Az edzőterem előzetes bejelentkezés, illetve idő- és csoportbeosztás szerint működik (azaz minden zárkának meghatározott időpontban meghatározott időtartamra nyílik lehetősége használni a termet). A beosztás a gyakorlatban kéthetente egy alkalmat jelent az előzetes letartóztatottak esetében.

Panasz: Sok előzetes letartóztatott panaszkodott arra, hogy túl kevés az edzőterem használatára rendelkezésre álló kéthetenkénti alkalom.

Panasz: Fiatalkorú előzetes letartóztatott mondta el, hogy számukra nem engedélyezett az edzőterem használata, arra hivatkozással, hogy kiskorúként nem vállalhatnak felelősséget a testi épségükért, viszont a törvényes képviselő részére sem adnak lehetőséget az ilyen engedély megadására. Mint azt már fentebb említettük, a Bvtvr. 36. § (1) bek. m) pontja szerint a fogvatartottnak joga van az intézet sportolási lehetőségeinek igénybevételére.

2. Egyéb sportolási lehetőségek

Mint azt fentebb említettük, elvileg rendelkezésre áll kosárlabda-pálya a sétaudvaron, ám azt – állításuk szerint – a fogvatartottak gyakorlatilag nem használhatják. A klubhelyiségben pingpong-asztal használható.

Oktatás

Az intézet méreteinél fogva iskolarendszerű képzést nem tud biztosítani, csak szakképesítést nyújtó tanfolyamokat indítottak, illetve indítanak. A múltban volt targoncás, gyorsétkeztető-eladó illetve számítógép-kezelő tanfolyam, és előkészítés alatt van egy szobafestő-tanfolyam beindítása. Jelenleg tehát nincsen futó képzés, csak ún. reszocializációs ÁVP-tréning folyik rendszeresen. (Egy fogvatartott elmondása szerint az utolsó tanfolyam 2004-ben indult, az említett festő-képzés indulását már márciusra ígérte a vezetőség.)

Budapest, 2006. június 13.

dr. Győző Gábor

Orvosi jelentés

2006. május 26-án a Vas Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben jártam a Magyar Helsinki Bizottság börtönmegfigyelő programja keretében, mint a bizottság orvos munkatársa.

Általános tapasztalataim kedvezőek, először ezeket részletezném.

Látogatásom napján (csütörtök lévén) orvos nem volt az intézetben, így a főápoló mutatta meg az orvosi rendelőt, és ő segített (igen készségesen) a panaszos fogvatartottak megvizsgálásában ill. orvosi dokumentációjuk áttekintésében.

A rendelő tágas, tiszta, világos. Rendelkezik a megfelelő orvosi eszközökkel (vizsgálóágy, EKG, vérnyomásmérő, kissebészeti eszközök, sterilizáláshoz szükséges berendezés). A fogorvosi szék is itt van elhelyezve, ezt az ANTSZ kifogásolta, de mivel már eldöntött tény, hogy új börtön épül Szombathelyen, nagy átalakításra már nem gondolhatnak, megkapták a működési engedélyt így is. A rendelőhöz egy igen kicsi öltöző tartozik a személyzet részére, azonban WC, zuhanyzó csak távolabb, azonban ezzel ők már megbékéltek, átöltözni, lepihenni így is lehetséges. (Majd az új helyen.)

Az egészségügyi személyzet két rendőrorvosból (egy belgyógyász-, nephrológus- és foglalkozás-egészségügyi szakorvos, valamint egy belgyógyász-, házi orvos szakorvos); egy fogorvosból, és két ápolóból, a fent említett vezetőápolóból, aki általános ápolói-, szakasszisztensi- és mentő szakápolói képesítéssel rendelkezik, és most végzi az Egészségügyi Főiskolát, valamint egy közalkalmazott ápolónőből áll, aki szintén szakképzett ápoló, általános ápolói valamint foglalkozás-egészségügyi szakasszisztens, és fogászati szakasszisztensi képesítése is van, ezért ő a fogorvos asszisztense is.

Az orvosi rendelés hétfő-szerda-pénteki napokon délelőtt történik, az orvosok szerződéses viszony keretében látják el itt a rendelést. A fogorvos szerdánként jár. Szakorvosi ellátásra a város megfelelő szakrendeléseinek van mód, a pszichiátriai ellátás az IMEI-ben, kórházi ellátás többnyire Tökölön, sürgős esetben Szombathelyen a Markusovszky Kórházban történik.

Négyen jeleztek egészségügyi panaszt az intézetben aktuálisan fogvatartott 176 főből, ez igen kedvező arány. Mindegyikük hangsúlyozta, hogy nem az orvosi ellátással van problémájuk, az orvosi ellátással elégedettek, az orvos és a főápoló nagyon emberséges. A másik ápoló már kevésbé készséges, róla azt mondta az egyik panaszos, hogy amikor kért tőle egy kis vattát, vagy fültisztító pálcikát, azt mondta, cseréljen egyik cellatársával. Holott a csencselés tilos! Mivel ő nem volt itt aktuálisan, így szembesítésre nem volt mód, s írásbeli nyomát persze nem találtuk, így ez nem bizonyítható.

Állítólag arra is volt panasz, hogy nem jutnak elég gyorsan fájdalomcsillapítóhoz, ezt a főápoló cáfolta. A fogászati ellátásra többen is panaszkodtak, (pld. hogy a fogorvos pusztá kézzel nyomja be a fogba a tömést) utóbb kiderült, hogy az intézet vezetősége a fogorvos leváltását tervezi, így ez a probléma hamarosan megoldódik.

A BVOP megjegyzése: A fogorvosi ellátásra, illetve a beosztott ápoló magatartására vonatkozó észrevételek nehezen objektívizálhatók. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságára az utóbbi években a fogorvosi és ápolói ténykedést illetően sem érkezett panasz a jelzett intézetből. Egyébként a Helsinki Bizottság orvos munkatársa is elismeréssel nyilatkozik az intézetben folyó egészségügyi munkáról, amit a meghallgatásra jelentkezők szerény létszáma és minimális kifogása, illetve elégedettsége is alátámaszt.

Részletes rész

K. A. Elégedetlen a köröm-és bőrgombásodása ellátásával, valamint a fogorvosi kezeléssel.

A szelíd, csendes beszédű 39 éves férfi elmondta, hogy 1986. óta pszichiátriai gondozás alatt áll schizofrénia miatt, havonta kapja a Haloperidol-depot injekcióját, és szorongása miatt Rivortil tablettát szed. (Dg: „Pánikbetegség”)

A bal lába öregujja körme alatt gombásodása van, ez régi probléma, már kint is kezelték vele. Mostani bekerülésekor (8 hónapja) rögtön jelezte az orvosnak, kapott is rá valami ecsetelőt, de az már elfogyott. Szeretett volna kérni egy fülpiszkát, pálcikát vagy vattát, hogy azzal kenegesse, de az

ápolónő elutasította (ld. fentebb). Mindkét kisujja körme is kezd elcsökevényesedni, ezt is gomba okozza, de tudja, nem-igen lehet vele mit kezdeni.

Ő volt az, aki panaszkodott a fogorvosra is, hogy kétszer is betömte a fogát, de a tömés kiesett, s harmadszorra a fogorvos azt állította, ki kell húzni a fogát, nem menthető. Ő nem engedte, s lám, most is megvan még. Amikor pedig a fogtömést csinálta, olyan erővel nyomta a fogát, hogy elkezdett mozogni, s már attól félt, hogy kiesik. Mióta vigyáz rá, erősen mossa, azóta újra megerősödött. Szeretné rendbe tetetni, de koronát, hidat itt nem kaphat, csak tömést vagy húzást, ezt ő is tudja.

Megnéztem őt magát is, a dokumentációját is. Gombásodása már 10 éve „kíséri”, bekerülésekor rögtön kapott rá gombásodás elleni körömlakkot (Loceryl), bőr-gombájára pedig Castellani ecsetelést. Ez szakmailag teljesen helytálló. A betegnaplóban nem szerepel újabb bejegyzés, hogy jelezte volna, hogy elfogyott a gomba-elleni szere, ellenben épp két nappal ezelőtt jelentkezett újra, és egyből bőrgyógyászhoz utalták. Így az ő ellátása teljesen helytálló. El is mondtam neki ezeket, meg azt is, hogy sajnos a gombás betegségek elég „ragaszkodóak”, hosszas kezeléssel is csak nehezen gyógyíthatók, s hajlamosak a kiújulásra. Ezt maga is tapasztalta, és el is fogadta.

A fogászati ellátással kapcsolatban annyit tudtam mondani, hogy gumikesztyű használata esetén belenyúlhat a fogorvos a szájába. (Akkor még nem tudtam, hogy többen is ezt panaszolták, s hogy el lesz küldve a fogorvos.) Ajánlottam neki egy jó fogkrémet-szájvizet ínygyulladás ellen. (Mert beszámolt arról is, hogy egy kis genny volt a rossz foga tövénél az ínyén akkor, mikor az orvos nem akarta betömni, hanem kihúzni. - Szakmailag ez is korrekt egyébként.)

K. T. Érbeteg, ezzel kapcsolatban kér orvosi segítséget.

A 40 éves, kissé túlsúlyos férfi beszámolt arról, hogy családjában öröklődő betegség az érszűkület: apai nagyapjának mindkét lábát amputálták, apja érszűkületes, műtötték a Központi Katonai Kórházban, és ő maga is évek óta tud érszűkületről, műteni kellene a lábát, kérvényezte, hogy ugyanott történjen a műtét, ahol édesapját operálták, de nem kap engedélyt.

Jelenleg már 20 méter után megfájdul a lába, egyre romlik az állapota, és itt ül, nem dolgozhat, mert megfájdul a lába, ülőmunkát pedig az orvos nem engedélyez számára. Nem történik semmi, pedig az apja orvosa az ő műtétét is vállalná. 60 nap büntetés-félbeszakítást kért, nem érti, mért nem kaphatja meg, hiszen a börtönben mindig példás magaviseletet tanúsított, szabadságról mindig időben visszajött, és semmiféle probléma nem volt vele soha. Ő nem akar meglógni, nem akarja megúszni a büntetést, ő úgy gondolja, amit elkövetett, azért megérdemli a büntetést, és le is akarja ülni. De az egészsége nagyon fontos, és érthetetlen számára, hogy miért utasította el a kérvényét az Országos Parancsnokság, hisz engedélyezhetné. Most panaszt nyújtott be az igazságügy-miniszterhez, még nem jött válasz, de ha azt is elutasítják, akkor minden reménye szertefoszlik.

Megvizsgáltam és átnéztem a dokumentációját is. Ezekből kiderült, hogy valóban súlyos érszűkülete van, és tényleg szükség lenne az érsebészi beavatkozásra, addig is megfelelő gyógyszerellátást kap, de ez csak átmeneti megoldás. Viszont nem minden volt teljesen igaz abból, amit mondott. Ő azt mondta, azért utasították el a kérvényét, mert az előkészítést és a műtéti utókezelést Tökölön is el tudják végezni. Azt elhallgatta, hogy amikor infúziós kezelést kapott Tökölön, akkor elvégezték volna az érfestését is, de ő nem egyezett bele, arra hivatkozva, hogy majd a Központi Katonai Kórházban akarja megcsináltatni. Ugyanakkor nem tudta megnevezni az orvost, aki vállalná a műtétét, és nem tudott semmiféle dokumentumot mutatni arról, hogy valóban kezelnék ott.

Valószínűleg tényleg azért utasították el, mert a beavatkozást Tökölön is el tudják végezni, ezért nem indokolt, hogy más intézményhez forduljon. – Amikor ott jártunk, úgy gondoltam, (s a megbeszélésen is ezt hangoztattam,) hogy a Helsinki Bizottságnak nincs teendője az ő ügyében, maga is elismeri, hogy a bv-ben mindent megkap, nagyon rendes az orvos, nem panaszkozhat az ellátásra, s az O.P. jogosan utasította el a kérvényét, hisz Tökölön is elvégezhető a beavatkozás. Azonban közben gondolkodtam a dolgon, s talán mégis tehetnének érte valamit.

Utána érdeklődtem, hogy az érsebészeti beavatkozásokat nem a Tököli kórházban, hanem valószínűleg a Sebészeti Klinikán végzik a fogvatartottaknak.

Mivel az érsebészeti beavatkozások magas szakmai színvonalat igénylő beavatkozások, nagyon nagy jelentősége van annak, hogy a műtétet gyakorlott orvos, összeszokott team végezze, a beavatkozás sikere múlhat ezen. Ha úgyszem a Tököli Kórházban, hanem klinikán kerül sor a műtétre, talán meg lehetne próbálni segíteni ennek a fiatalembernek, hogy az az orvos végezhesse el a műtétét, aki már ismeri a családját, operálta az apját is, és a beteg nagy bizalommal van iránta.

Emiatt levélben javasoltuk neki, hogy derítse ki, ki volt az apja orvosa, próbálja meg lelevelezni vele, hogy vállalja el az ő operációját is, vagy akár az apja beszéljen az ő érdekében, s ha az orvos írásba

adja, hogy vállalja a műtétét, akkor kezdje újra a kérvényezést. És a Helsinki Bizottság támogathatná őt ebben, én úgy gondolom, ill. mint orvos ezt helyesnek tartom.

A BVOP megjegyzése: Méltányolandó és humánus elképzelés a bizottság orvos munkatársának javaslata az egyik fogvatartott külső intézményben történő gyógykezelése tárgyában. Nevezett esetben ugyanúgy, mint általánosságban az IM-rendelet 1. § (4) bekezdése irányadó, amely összecseng a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 18. § (3) bekezdésével és annak végrehajtására kiadott 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet 6. § (2) bekezdésében foglaltakkal. „Az őrizetbe vett, az előzetesen letartóztatott, az elzárásra utalt és a szabadságvesztés-büntetését töltő (a továbbiakban együtt: fogvatartott) személyek az egészségügyi szolgáltatásra – a személyes szabadságuk korlátozásából adódóan – a fogva tartó szerv keretén belül, illetve, ha ott nem biztosítható az egészségi állapotuknak megfelelő ellátásuk, a fogva tartó szerv által kijelölt egészségügyi szolgáltatónál jogosultak.”

Az IM-rendelet meghatározza azt is, „amennyiben a fogvatartott megfelelő egészségügyi ellátása a büntetés-végrehajtási szervezet keretein belül nem lehetséges, a bv. intézet orvosa vagy a büntetés-végrehajtási szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézete gondoskodik arról, hogy a fogvatartott nem a büntetés-végrehajtási szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézményben részesüljön megfelelő ellátásban.”

A vizsgált fogvatartott részére, úgy a bv. keretein belül, mint a közreműködő szakintézményekben a megfelelő ellátás feltételei adottak.

A jogszabályi kötelezettségekből adódóan, a fogvatartott betegeknél nem érvényesülhet a szabad orvosválasztás joga. Természetesen minden indokolt esetben a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. 2. § (5) bekezdése alapján az elítélt fontos okból – személyi vagy családi körülményei, egészségi állapota miatt – a büntetése végrehajtásának félbeszakítását kérheti. Ekkor megválaszthatja a kezelő helyet és orvost egyaránt.

H. J. Hátán pattanásos sebek vannak, nem kezelik megfelelően.

A 25 éves, meglehetősen túlsúlyos fiatalember háta, mellkasa tele van szórva ú.n. „seborrheás” kiütésekkel, ami a faggyúmirigyek működésével függ össze. Ecsetelőt kapott rá, mondta, de nem használ. Azt gondolja, hogy a pokróctól van. Szeretne naponta fürdeni, de nem kapott rá engedélyt. Elmondtam neki a betegség lényegét, s hogy ez egyéni hajlam alapján keletkezik, nem a pokróctól, ahogyan ő gondolja, bár a személyes higiéné nagyon fontos, és a pokrócot feltétlenül huzattal kell használni, és rendszeresen tisztítani.

Kartonjában azt találtam, hogy tavaly júniusi ottléte óta többször járt ugyan orvosnál, (köhögés, megfázás, tüdőgyulladás), de bőrre első ízben két nappal ezelőtt, 2006. május 24-én panaszkodott. Egyből bőrgyógyászati beutalót kapott, és addig is ecsetelőt. Befogadásakor például azt mondta, hogy bőrbetegségben nem szenved. Viszont korábbi, más bv-intézményekből származó kartonjait átnézve már 2004. decemberében ugyancsak seborrheás dermatitis miatt látta bőrgyógyász, (akkor egész teste tele volt gennyes sebekkel), s az akkor kapott kenőcsre felhívtam az ápoló figyelmét, talán hozathatnának számára addig is, míg eljut a bőrgyógyászhoz. (Ung. Salicylicum.) – Ő sem mondott igazat, mert nekem azt mondta, hogy korábban nem volt ilyen bőrbetegsége. (Amikor az egyéni hajlamot említettem neki.)

Annyit tudtam segíteni, hogy megbeszéltük a főápolóval, indokolt, hogy kaphasson engedélyt a naponkénti zuhanyozásra, ill. az Ung. Salicylicum használatára.

H. R. Szívbeteg, rehabilitációt szeretne.

A 43 éves férfi sírva panaszolta, hogy 2002-ben szívinfarktusa volt, és azóta állandóan rosszul van, folyamatosan fáj a mellkasa, háta. Többször kivizsgálták, szívkatéterezése is volt kétszer, Sopronban és Zalaegerszegen rehabilitációs kezelést kapott. Tökölön megállapították, hogy mostani panaszai nem szív-, hanem „izom” és „ideg” eredetűek, „szívdepresszióban” szenved.

Szeretné megkapni ugyanazokat a rehabilitációs kezeléseket, amit Sopronban javasoltak, de itt nincs rá lehetőség. Sétálni sem tud, mert csak körbe-körbe kell menni, tartani a távolságot a többiektől, ő ezt nem bírja, elszédül tőle, inkább nem is megy. A gyógytornát sem csinálja, mert nincs rá hely a zárkában. Rákérdezésre ismételten hangsúlyozta, hogy sem az orvossal, sem az ápolókkal nincs problémája, nagyon rendesek, mindent megtesznek, amit tehetnek, előírt gyógyszereit pontosan

kapja, amikor rosszul volt, rögtön hívtak mentőt, szóval nem velük van baja. Azt viszont sérelmezi, hogy ha itt rosszul lesz, órákig tart, mire ideér a mentő, ő ezalatt meg is halhat. Testvére is nemrég halt meg 47 évesen, szívinfarktusban. Szeretné felnevelni a gyermekeit, (öt van!), igazságtalanul jutott börtönbe, ő ártatlan. (Előzetesben van, május 29-én lesz a tárgyalása.)

Megvizsgáltam, átnéztem a kórházi papírjait, orvosi leleteit. Aktuálisan jó állapotban találtam, vérnyomása 120/75 Hgmm, pulsusa 72/perc volt, ami nagyon jó, tiszta szívhangjai, tiszta tüdőhallgatósági lelete és egyebekben negatív fizikális statusa is arra utalt, hogy jelenleg jól van.

Átnéztem a gyógyszeres kezelését, ami megfelel a kórházban javasoltaknak, ill. a mai gyakorlatnak.

Azt mondtam neki, s ezt ő is elfogadta, hogy az ő ügyében a Helsinki Bizottság nem sokat tud tenni, a rehabilitációt az infarktus után megkapta, továbbiakban már rajta múlik, hogy mennyit mozog, mennyire próbál egészséges életmódot folytatni. Az idegeskedést, a szorongást, a stresszt, amit itt a börtönben átél, megfelelő gyógyszerrel kezelik, igazi megoldás erre a szabadulás lenne, de erre a Helsinki Bizottságnak nincs ráhatása.

Kissé túlsúlyos, (88 kg, 172 cm testmagassághoz), és keveset dohányzik is a dohányzás elhagyását, és rendszeres kímélő testmozgást (pld. séta) javasoltam neki. Úgy éreztem, valamennyire megnyugodva távozott, elfogadva az általam mondottakat és javasoltakat.

Végezetül még egyszer szeretném aláhúzni, hogy az általam vizsgált fogvatartottak mindegyike elégedett volt az ottani egészségügyi ellátással, amit én magam is korszerűnek és emberségesnek találtam.

Fontosnak tartanám, hogy K. T. ügyében a lehető leghamarabb próbáljon meg valamit elérni a Magyar Helsinki Bizottság! (Korábbi elutasító határozat visszavonása? Az apa megkeresése és általa a Honvéd Kórház orvosától befogadó nyilatkozat beszerzése?)

Budapest, 2006. június 11.

dr. Méhes Mária
belgyógyász, nephrológus szakorvos

Intézetben tapasztalt problémák rövid összefoglalása, lehetséges megoldások, jogszabály módosítás szükségessége

Előljáróban megjegyzendő, hogy az intézetben tapasztalt problémák – amennyiben megengedhető bármilyen szintű relativizálás – nem olyan komolyak vagy súlyosak, mint amilyenek más intézetekben tapasztalhatóak – eltekintve természetesen a fizikai körülményektől, amelyek tekintetében a megoldás viszont kívül esik az intézet „hatáskörén”. (Remélhető, hogy ez utóbbi körben az új objektum elkészülte sokat tud javítani.) Viszont sok probléma olyan intézkedésekből, rendelkezésekből, szabályozásból ered, amelyet a vezetőség a számára a jogszabályok által nyújtott viszonylag tág „mozgástér” alapján hozott, de nem feltétlenül racionális, indokolt (biztonsági, nevelési, stb.) megfontolások szerint, és amely intézkedések felesleges feszültséget gerjesztenek a fogvatartottak körében, ezzel nemhogy könnyítve, hanem inkább nehezítve a büntetés-végrehajtási feladatok ellátását.

Az intézet parancsnoka által a jelentés első változatában foglaltakra adott válaszát az egyes témák után dőlt betűvel szedtük. A válaszok egy része az irányadó jogszabály hiányos ismeretéről, illetve ismeretének hiányáról tanúskodik, más része pedig egyáltalán nem látszik reagálni a fenti bekezdésben felvetett megközelítésre, kizárólag a jogszabályokra, illetve belső intézkedésekre, utasításokra hivatkozik.

A BVOP országos parancsnoka a megküldött jelentésre adott észrevételeiben általánosságban az alábbiakat jegyezte meg:

„Egyetértek azzal a megállapítással, hogy az intézetben feltárt problémák nem olyan komolyak vagy súlyosak, mint amilyenek más, nehezebb helyzetben levő bv. intézetben, ezt az általunk rendszeresen végrehajtott ellenőrzések alkalmával is tapasztaljuk. Örvedetes az a tény, hogy törvénysértést, kirívó szabálytalanságot a megfigyelés alkalmával nem tapasztaltak.

A jelenlegi megfigyelésük által feltártak, az ezt megelőzően más intézetekben végrehajtott látogatásaik alkalmával is tapasztalhatóak voltak (zsúfoltság, elhelyezési körülmények, helyi, fizikai adottságokból adódó nehézségek, stb.). A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága és a bv. intézetek is mindent megtesznek annak érdekében, hogy a visszatérő problémákra minél rövidebb idő alatt megtaláljuk a megfelelő megoldást.

[...]

Tekintettel arra, hogy az intézetben folyó szakmai munkáért, a fogvatartottakkal való bánásmód törvényes végrehajtásáért az intézet parancsnoka egy személyben felelős, az előírások lehetőségét biztosítanak arra, hogy a parancsnok ezekben a kérdésekben önálló döntéseket hozzon. Ilyen döntések alá esik például az intézet házirendjének, napirendjének a kialakítása, a Bv-Fon rendszer szolgáltatójával való együttműködés kialakítása (ezen belül a percdíjra vonatkozó szerződés felülvizsgálata), az intézeti bolt működésének rendszeres vizsgálata, a fogvatartottaknál tartható tárgyak mennyiségének fajtánkénti meghatározása. Természetesen a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának feladata a bv. intézeteket szakmailag irányítani, felügyelni, ellenőrizni a szolgálati feladatok végrehajtását. Az ezzel kapcsolatos intézeti gyakorlatok kialakításánál mindenképpen figyelembe vesszük a jelentésükben észrevételezett és változtatást igénylő felvetéseket.”

1. Kisméretű zárkák, nagy mértékű túlzúfoltság.

Az intézet parancsnokának válasza: a jogszabályban meghatározott 6 köbméter légtér biztosított, az alapterület és az elválasztó falak építészetiileg adottak, a túlzúfoltságot csak falbontással, kettő zárka összenyitásával lehetne megoldani.

2. A fegyelmi zárkákban az ablak nyitását-csukását a fogvatartott nem szabályozhatja, a természetes fény nagyon kevés.

Az intézet parancsnokának válasza: A fegyelmi zárkában az ablaküveg a fenyítést töltő testi épségére nézve veszélyes lehet, ezért az a fogvatartott számára nem hozzáférhető. A hozzáférést megakadályozó fémrács miatt valóban kevés a természetes fény, de ez a fémrács szükséges. A kivitelezővel történt pontosítás után az újonnan felépülő intézetben a tapasztalt probléma kiküszöbölhető.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Bár öröndetes, ha a probléma az új épületben kiküszöbölhető lesz, ez nem jelent megoldást a jelenlegi állapotokra nézve, illetve nincs információnk arról, hogy az új létesítmény használatba vételét követően a jelenlegi épület továbbra is működésben maradna-e vagy sem. Megítélésünk szerint technikailag kivitelezhető, hogy a fogvatartott tudja szabályozni az ablak nyitását-csukását, ám magához az ablaküveghez mégse férjen hozzá. Ugyancsak kérdéses, hogy a természetes fény bejutását gátló fémrács-e az egyetlen biztonságtechnikai szempontból elfogadható megoldás. Álláspontunk szerint szükségtelen a fenyítést töltő fogvatartottat olyan hátrányokkal is sújtani, amelyek nem következnek a jogszabályokból.

3. Az EVSZ-es körletet kivéve egyik zárkában sincs elkülönített és külön szellőzésű WC.

Az intézet parancsnokának válasza: Építészeti szempontból nem megoldható, a jelenlegi zárkák szabad mozgástere az elválasztó falak nélkül is kifogásolt. A 6/1996. IM r. 135 §-a szerint „elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű WC” kialakítását határozza meg.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Amennyiben az intézet parancsnoka a jogszabályhelyre hivatkozással azt kívánta alátámasztani, hogy ezen körülmény nem jogszabálysértő, fel kívánjuk hívni a figyelmet arra, hogy a „lehetőség szerint” szófordulat kizárólag az önálló szellőzésre vonatkozik, az elkülönítettség kötelezően előírt.

A BVOP megjegyzése: Általánosságban megjegyzem, hogy a zsúfoltságból és elhelyezési feltételekből adódó közegészségügyi tárgyú észrevételek részben helytállóak, de összességében a higiénés fegyelem a körülményekhez képest megfelelő. A közeljövőben az új PPP beruházással létesülő komplexumban optimális elhelyezési feltételek várhatóak.

4. Tilos növények tartása a zárkákban.

Az intézet parancsnokának válasza: Az Intézet parancsnokának szóbeli utasítása alapján tilos a növények tartása a zárkákban.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Annak ellenére, hogy ez nem jogszabályban biztosított kifejezett joga a fogvatartottaknak, álláspontunk szerint szükséges lenne a tilalom indokait kifejteni.

5. A zárkán kívüli tartózkodás során (ideértve a szabad levegőn tartózkodást is) kötelező viselni a kabátot és sapkát, függetlenül az időjárástól, a hőmérséklettől, ennek megszegése fegyelmi vétségnek minősül.

Javaslat: A jogszabályokkal és a házirenddel összhangban az évszaknak és az időjárásnak megfelelő legyen a formaruha viselete.

Az intézet parancsnokának válasza: A jelenlegi helyzet összhangban van a házirenddel és a hatályos jogszabályokkal is, az 1-1/40/1999. OP-intézkedés 19. sz. függelékében nyári viseletként mindkét ruhanemű meghatározott.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: OP-intézkedésre hivatkozni jelen esetben nem szerencsés, egyrészt azért, mert az OP-intézkedés eleve nem jogszabály, másrészt mint ilyen nem állhat ellentétben a jogszabályban foglaltakkal. Ez azt (is) jelenti, hogy az abban foglaltakat a hatályos jogszabályokkal összhangban kell értelmezni, illetve amennyiben az ellentétes a jogszabállyal, nem lehet alkalmazni. A jogszabályok pedig az évszaknak megfelelő ruházat viselését írják elő (IM-r. 148. § (1) bek.). Álláspontunk szerint megfelelő értelmezés mellett a jelenlegi vonatkozó jogi környezet nem igényel módosítást.

A BVOP országos parancsnoka a fenti megjegyzéseinkkel kapcsolatban az alábbiakat adta elő: „A jogszabályi változások előkészítésében a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, figyelemmel a bv. intézetek gyakorlati tevékenységére, aktívan részt vesz. A magasabb szintű jogszabályokban megfogalmazottak alapján történik az bv. intézetek közvetlen működésére kiható országos parancsnoki intézkedések kiadása, amelyek jogszerűségét a Legfőbb Ügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Önálló Osztálya ellenőrzi és véleményezi. Erre való tekintettel elfogadhatónak tartom azt, hogy az intézet parancsnoka a megfigyelésben résztvevők felvetéseire reagálva az OP intézkedésekben leírtakra hivatkozik.”

6. A zárkákban nem engedélyezett semmilyen szárítóalkalmatosság (fregoli, szárítókötél, stb.) használata, illetve hogy csak éjszaka (zárástól nyitásig) lehet egyáltalán bármilyen módon ruhát szárítani (fürdés után a vizes törölközőket is szabályosan összehajtva kell az ágyakra helyezni).

Javaslat: Engedélyezzék szárítóeszköz használatát, illetve a ruhaszárítást napközben is.

Az intézet parancsnokának válasza: A 6/1996-os IM rendeletben nem szerepel zárka felszerelési tartozékként a ruhaszárító eszköz, az Intézet parancsnoka által jóváhagyott házirend a szárítást csak éjszaka engedélyezi.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: A parancsnok hivatkozása a jogszabályoknak sem feltétlenül felel meg. Az IM-rendelet 149. § (4) bekezdése szerint az elítélt részére kiadott ruházat karbantartása és tisztítása az intézet feladata, a (7) bekezdés szerint pedig a saját ruházat mosásához és karbantartásához feltételeket az intézet biztosíthatja. Ennek megfelelően, mivel álláspontunk szerint a ruházat tisztításának a szárítás is része, legalábbis az intézet által rendelkezésre bocsátott ruházat szárítását mindenképpen az intézetnek kell biztosítania. De még ha ezt olyan kérdésnek is tekintjük, amely vonatkozásában a parancsnoknak a hatályos jogszabályok alapján diszkrecionális joga van dönten, megint csak megjegyzendő, hogy a parancsnok azon kívül, hogy kijelentette, hogy az általa jóváhagyott házirend a szárítást csak éjszaka engedélyezi, ezen rendelkezés háttéréről, illetve a változtatás lehetőségének elutasításáról nem fejt ki álláspontját.

7. A fogvatartottak állítása szerint a délutános műszakban dolgozók nem tudnak részt venni a napi szabad levegőn tartózkodásban.

Javaslat: Minden fogvatartott számára biztosítani kell a napi szabad levegőn tartózkodást.

A parancsnok által felvetett lehetséges megoldás: A házirend, ezen belül a napirend vonatkozó pontjainak módosítása.

8. A szabad levegőn tartózkodás során a sétaudvaron található kosárlabda-palánkot nem lehet használni. A szabad levegőn tartózkodás sok esetben körbe sétálást jelent az udvaron.

Javaslat: Engedélyezzék a sportolási lehetőségek kihasználását, és azt, hogy a fogvatartottak (az előzetes letartóztatottak is) valóban szabadon tölthessék el idejüket.

Az intézet parancsnokának válasza: A palánkot lehet használni, csak a gazdasági megszorító intézkedések miatt nincs lehetőség a rendszeresen elhasználandó sporteszköz (kosárlabdák) pótlására. Az előzetesen letartóztatottak szabad levegőn tartózkodását az elkülönítési szabályok maradéktalan betartása érdekében az intézet parancsnoka így határozta meg.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: A fogvatartottak elmondása szerint nem az a helyzet, hogy egy ideig volt kosárlabdázás, majd az a labdák elhasználódása miatt megszűnt, hanem egyáltalán nem adott az intézet lehetőséget eleddig a palánk használatára. Azonban ettől függetlenül sem fogadható el az, hogy akár az elítéltek, akár az előzetesen fogvatartottak szabad levegőn tartózkodása a sétaudvaron történő körbesétálásban merüljön ki. Ezt még az elkülönítési szabályok maradéktalan betartásának szándéka sem indokolhatja, ugyanis az elkülönítési szabályokat betartja az intézet azáltal, hogy külön-külön csoportokban biztosítja az

előzetesen letartóztatottak részére a szabad levegőn tartózkodást, az egy csoportban lévőket nem kell tovább elkülöníteni egymástól, így érthetetlen, hogy a szabad levegőn való ténylegesen „szabad” tartózkodásuk miatt veszélyeztetné az elkülönítést.

9. A melegvíz biztosítása – különösen este – a felügyelet jóindulatától függ. Sok esetben kénytelen a fogvatartottak hideg vízben borotválkozni.

Az intézet parancsnokának válasza: Napi egyszeri alkalommal van lehetőség melegvíz vételezésére, ez minden esetben biztosított. A 6/1996-os IM rendelet csak folyóvízzel ellátott mosdó biztosítását rendeli el zárkákban.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: A megfigyelők nem azt kifogásolták, hogy nincs melegvíz a zárkákban, hanem azt, hogy ha gyakorlati lehetőség van arra, hogy a fogvatartottak lavórban melegvizet vételezzenek, akkor ennek rendszeresen és kiszámíthatóan kellene történnie, és biztosítani kellene, hogy az egyébként kötelezően előírt borotválkozást a fogvatartottaknak esetenként ne hideg vízben kelljen elvégezniük. Érdemi választ azonban erre a felvetésre nem kaptunk.

10. A sürgősségi gyógyszerekhez sokan nem elég gyorsan jutnak hozzá.

Az intézet parancsnokának válasza: Az 1-1/55/2001. (Ik.Bv.Mell.9.) OP-intézkedés alapján a körleten a sebllátáshoz szükséges anyagokon kívül fájdalomcsillapításra, görcsoldásra és a bv-orvos által szükségesnek tartott gyógyszereket kell elhelyezni. Ezek eseti, nem sürgősségi gyógyszerek, mert nem közvetlen életmentő beavatkozásra szolgálnak.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Az adott válasz nem reagál érdemben a felvetésre.

A BVOP megjegyzése: A 10. pontban említett kritika, miszerint a sürgősségi gyógyszerekhez sokan nem elég gyorsan jutnak hozzá, nem korrelál az orvos munkatárs megjegyzésével, aki csak jelzi, előfordult olyan panasz, hogy nem elég gyorsan jutnak fájdalomcsillapítóhoz. A főápoló ez ellen jogosan emelt kifogást. A sürgősségi gyógyszerek elnevezés ez esetben nem értelmezhető. Amennyiben sürgősségi ellátás, valamint életmentő gyógyszer biztosítása indokolt, ez kizárólag orvosi kompetenciába tartozó intézkedés, amely az intézeti orvos, ügyeleti- vagy mentőszolgálat közreműködését követeli meg. Amennyiben szükséges értesítésük, mint minden bv-intézetben, így a Vas Megyei Bv. Intézetben is, haladéktalanul megtörténik. A felügyelet kiképzése erre is kiterjed. A fentiekből következik, hogy az ún. sürgősségi készítményeket nem a fogvatartott kéri, azokat orvosi indikációra, szigorúan életmentés céljára alkalmazzák.

Egyéb gyógyszereket sem kérelem alapján kap a beteg fogvatartott, hanem a betegségének megfelelően az orvos rendelkezése alapján. A körleteken a felügyelet kezelésében lévő elsősegély-nyújtást lehetővé tevő gyógyszerek (fájdalom-csillapító, görcsoldó, lázcsillapító), valamint a sebllátást szolgáló egészségügyi anyagok olyan készítmények, melyek speciális szakértelmet nem igényelnek, de a felügyelők alapkiképzése során ennek oktatására is sor kerül.

A kérdéskört a fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 5/1998. (III.6.) IM-rendelet és annak végrehajtására kiadott ugyancsak többször módosított 0139/1998. OP-intézkedés nagyon pontosan szabályozza, külön kitérve a gyógyszerrendelésre és a felügyelők felkészítésére is.

11. Az előzetes letartóztatottak csak zárt fülkében találkozhatnak látogatóikkal, és a rendelkezésre álló két fülke egyikének telefonja rendszeresen elromlik.
Javaslat: Engedélyezni kell az asztali beszélőt az előzetes letartóztatottak számára is.

Az intézet parancsnokának válasza: A 6/1996-os IM-rendelet csak a jogerősen elítéltek számára határozza meg az asztali beszélőt. A fülke telefonjának meghibásodása fogvatartotti és hozzátartozói rongálás következménye, a szükséges alkatrészek beszerzése időhöz kötött, de javításuk folyamatos.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Az IM-rendelet 233. §-a szerint „az előzetes letartóztatás végrehajtására a rendelet szabadságvesztésre vonatkozó szabályait az e Fejezetben foglalt eltérésekkel megfelelően alkalmazni kell.” Tekintettel arra, hogy a vonatkozó fejezet nem tartalmaz rendelkezést a látogatás lebonyolítása vonatkozásában, a Rendelet 89. § (3) bekezdését kell alkalmazni, azaz a látogatást asztal mellett, ülve kell lebonyolítani. A Rendelet 90. § (1) bekezdése szerint a zárt fülkében történő látogatást csak az intézet biztonságának védelme indokolhatja, és azt a parancsnoknak egyedi esetekben kell elrendelnie, az előzetes letartóztatás azonban önmagában nem jelenthet olyan biztonsági kockázatot, amely indokoltá tenné a zárt fülkés beszélő általános alkalmazását.

12. Biztosítani kell, hogy az előzetes bejelentkezést, illetve pontos időpontot nélkülöző látogatási rendszerben senkit ne érjen hátrány. Megfontolandó esetleg az előzetes bejelentkezés lehetőségének bevezetése.

Az intézet parancsnokának válasza: Az előzetes bejelentkezésre történő helyfoglalásos látogatás hozzátartozói oldalról előnytelen, bármi történhet (pl: a tömegközlekedési eszköz késik), ami a beszélő elmaradását eredményezheti, és ha már minden időpont foglalt, nincs lehetőség annak pótlására. A hozzátartozó így a számára megfelelő időpontot választhatja, ő jut ezáltal nagyobb szabadsághoz.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Kétségtelen, hogy mindkét rendszernek vannak előnyei és hátrányai is. Mindenesetre a panaszt azért vetettük fel, mert több fogvatartott jelezte, hogy problémái vannak ennek a működésével, így nem állítható, hogy a fogvatartottak illetve hozzátartozóik maradéktalanul elégedettek lennének a jelenlegi rendszerrel. Annyi megjegyzendő azonban, hogy megítélésünk szerint az előzetes, konkrét időpontra történő bejelentkezés kiszámíthatóbb, mert a hozzátartozó tudja, hogy pontosan milyen időpontban kell megjelennie, illetve a nagyobb távolságból érkezők számára lehetőség van olyan időpont megjelölésére, amin a közlekedési viszonyok figyelembe vételével biztosan meg tud jelenni.

13. A látogatások alkalmával élelmiszer bevitelére nincs lehetőség, ugyanis helyben nem lehet élelmiszert vásárolni.
Javaslat: Biztosítsák büfé működését a látogatások idejére.

Az intézet parancsnokának válasza: A 6/1996. IM rendelet 89. §-a „engedélyezhető” kategóriába helyezi a látogatás alatti élelmiszer-vásárlást és fogyasztást, azt nem írja elő. Az intézetben büfé kialakítására és működtetésére objektív okok miatt nincs lehetőség.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Javasoljuk, hogy a büfé kialakítását tegyék megfontolás tárgyává az újonnan építendő objektumban.

14. A havi „rendes” csomagokat nem lehet a látogatások alkalmával beadni (és ezzel a látogató megtakaríthatná a postaköltséget), és nem lehet kiadni sem csomagot a látogatók részére. Nem engedélyezett pl. csokoládé beküldése.
Javaslat: Engedélyezzék csomag ki- és beadását. A csomag tartalmát indokolt és a jogszabályoknak megfelelő megfontolások alapján korlátozzák.

Az intézet parancsnokának válasza: A 6/1996. sz. IM-rendelet 91. § (1) bekezdése „csomagküldés”-ről határoz, küldeni pedig postai úton lehet dokumentált formában. A 6/1996-os IM-rendelet 91. § (7) bekezdés értelmében az intézet parancsnoka engedélyezheti az átadást, de azt nem teszi kötelezővé.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Megint csak az intézet parancsnokának arra az – általánosnak mondható – álláspontjára hívnánk fel a figyelmet, hogy ami nincs kötelezően

előírva, azt rendszerint nem biztosítja az intézet, anélkül, hogy az elzárkózás indokait érdemben kifejtene. A Magyar Helsinki Bizottság tapasztalatai szerint a csomag nem postai úton történő eljuttatásának engedélyezése a fogvatartottak részére inkább gyakorlat, mint kivétel. A csomag tartalmának korlátozásáról a válasz nem tesz említést.

A BVOP megjegyzése: A csomagban beküldhető élelmiszerek körét szükséges volt szűkíteni, mert az élelmiszer-biztonsági szabályok az elmúlt években jelentősen szigorodtak. A friss zöldségek és gyümölcsök esetében gyakorlatilag ellenőrizhetetlen az áru származása (háztáji termelés, őstermelői, kereskedelmi). A nem szabályos növényvédő-szeres kezelés, valamint az ezt követően az élelmiszer-egészségügyi várakozási idő figyelmen kívül hagyása miatt a termékben lévő vegyszermaradékok mérgezést, allergiát, illetve súlyosabb esetben daganatos megbetegedést, egyéb elváltozásokat idézhetnek elő. Az élelmiszer (étel)-alapanyagok (pl. rizs, tészta), melyek börtönkörülmények között nem készíthetők el biztonságosan, illetve készétel formájában történő tárolásuk feltételei sem adóttak, ételfertőzés, ételmérgezés és egyéb egészségkárosodás veszélyét hordozzák.

15. Az elítéltek szintjén található egyik telefonkészülék rossz, az előzetes letartóztatottak több készüléket igényelnének a szintjükre. A házirend szerinti telefonálási időt nem megfelelő gyakorisággal és időtartamban biztosítják az előzetes letartóztatottak számára, a telefonálás megszervezése rendszertelenül történik.

Javaslat: Megfontolandó több készülék beszerzése, illetve az előzetes letartóztatottak telefonálásának kiszámíthatóvá és a házirendnek megfelelővé tétele.

*Az intézet parancsnokának válasza: A készülék javítása megtörtént. A beszerzésnek anyagi vonzata van. Az előzetesen letartóztatottak telefonálása a házirendnek megfelelően történik, a 0116/1998. számú OP-intézkedés 18. pontja heti 5 perc biztosítását írja elő, intézetünkben ennek ellenére heti 20 perc (2*10 perc) engedélyezett. A telefonálás időtartamát a fogvatartott szabályozza (0-10 percig).*

A parancsnoki válasz szintén nem jogszabályra vagy állami irányítás jogi eszközére hivatkozik az intézetben folytatott gyakorlat normatív igazolásaként. A Bv. tvr. 36. § (5) e) pontja értelmében a fogvatartott az intézet lehetőségei szerint jogosult a távbeszélő használatára, így amennyiben a heti 20 percnél többet engednének az intézet lehetősége, a jogszabály előírásnak megfelelően eljárva ennél többet is szükséges engedélyezni.

16. Az Országos Parancsnokság vizsgálja felül a BV-Fon által alkalmazott tarifákat, illetve kedvezményes időszakokat.

Az intézet parancsnokának válasza: Az előző rendszernél olcsóbb a percdíj és a tarifa-csomag. A T-Com és a Bv-Fon szolgáltatók közül mind büntetés-végrehajtási, mind gazdasági szempontok alapján intézetünk a kedvezőbbet választotta.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Az, hogy két szolgáltató által nyújtott árak alapján a Bv-Fon rendszer – relatív módon – olcsóbb, nem jelenti azt, hogy ez elmondható abszolút mércével vizsgálva, az egyébként szokásos piaci árakhoz viszonyítva. Különösen hátrányos a csúcsideőben alkalmazott magas percdíj azzal a szabályozással együtt értékelve, hogy a csúcsideő 18 óráig tart, és általában ugyanezen időpontig telefonálhatnak a fogvatartottak. A Bv-Fon rendszer díjszabását szinte minden eddig meglátogatott intézetben kifogásolták a fogvatartottak.

17. Nem elég gyakori a kiétkezésre biztosított havi két alkalom, az árak egyes termékek esetében magasak, egyes termékek ki vannak tiltva a boltból, más termékekre pedig mennyiségi korlátozás vonatkozik. Az előzetes letartóztatottak már nem tudnak a bolt teljes választékából válogatni.

Javaslat: Legyen több alkalom a kiétkezésre. A tiltások és korlátozások kerüljenek racionalizálásra, a mennyiségi korlátozások csak akkor indokoltak, ha a kiétkezések gyakoribbá válnak.

Az intézet parancsnokának válasza: A 6/1990-os IM-rendelet 156. §-nak megfelelően intézetünk havi 2 alkalommal biztosít vásárlási lehetőséget. Az árakat a kiétkezést lebonyolító kereskedő szabja meg, aki közbeszerzési pályázaton a legelőnyösebb ajánlatot tette. A mennyiségi korlátozás a romlandó készítményekre vonatkozik, részben tárolási nehézségek miatt, másrészt az élelmiszer eltarthatóságának figyelembe vétele mellett, az esetleges bél- és gyomorfertőzések elkerülése érdekében.

A megfigyelő-csoport megjegyzése: Az írásos válasz nem szolgál meggyőző magyarázattal arra vonatkozóan, hogy mi akadályozza a kötelezően előírtnál több alkalom biztosítását, ha erre igény mutatkozna a fogvatartottak részéről. Az árak magas voltát nem indokolja, hogy egyébként a többi ajánlattevő még magasabb árak mellett vállalta volna a kiétkezés működtetését. Az egyes termékek kitiltása vonatkozásában a parancsnok nem részletezte álláspontját. A mennyiségi korlátozásokat egyes termékek esetében nem indokolják a parancsnok által felhozott érvek: az ásványvíz eltarthatósága megítélésünk szerint gyakorlatilag korlátlan, bontatlan állapotában az UHT dobozolt tej is hosszán eltartható hűtés nélkül.

18. A könyvtárt az előzetes letartóztatottak nem tudják igénybe venni.

Az intézet parancsnokának válasza: Az előzetesen letartóztatottak a házirend értelmében kedden és szerdán délelőtt vehetik igénybe a könyvtár szolgáltatásait, a napi forgalom a munkanaplóban dokumentálva van, továbbá a fogvatartottak könyvkölcsönzési kartotékja is azt bizonyítja, hogy látogatják a könyvtárat. Egyéb körülmények miatt (betegség, biztonsági szemle, stb.) kimaradhat egy-egy könyvtári nap.

19. Az edzőterem fizikai körülményei rendkívül rosszak. A fogvatartottak keveslik az igénybevétel gyakoriságát.

Az intézet parancsnokának válasza: A fizikai körülményeken változtatni nem tudunk, az épület sajátosságai nem teszik lehetővé azt, hogy nagyobb helyiséget alakítsunk ki. A fogvatartotti létszám növekedése egyenes arányban van az igénybevételi lehetőségek számának csökkenésével. A kondicionáló terem kihasználtsága minden nap maximális. Használata idő- és csoportbeosztáshoz kötött. A kivitelezővel történő egyeztetés során az újonnan felépülő intézetben komfortosabb kondicionáló terem kialakítására lesz lehetőség.